

Leppisivad Austria ja Türgi valitsused eneste wachel tollu. Austria mässis Türgile kahjutusul 2½ miljoni Türgi naela ja Türgi sai ka veel teisi eesdiguusi. Türgimaa lootis aga veel rohlem.

1909 aasta esimesel poolel oli üleüldises politikas veel suuremaid muudatusi, kui 1908 aasta viimasel poolel. Türgimaal tegi vaid wanameelised ja waimulikud noortürklaste vastu sula tihutusetööd, nii et 13. aprillil uue kalendri järel Ronstaati nooropoliis mäss lahti pääses. Parlamenti maja viirati öösel ümber, ohvitserid wöeti wangiga ja nõuti parlamendi juhi Ahmed Rijs-bei ja peaministri Hilmi-pašcha lahku. Wanatürklaste ja waimulikkude wööt nähti kindel olevat; aga noortürklased kogusivad end, ja juba 19. aprillil, uue kalendri järel, piirasi vaid nende sõjawäed Konstantinoopoli ümber. Nüüd nõuti sultani Abdul Hamidi troonist lahkuvi. 24. aprillil tömmati Ildis-kioski peale walge allaandmise lipp üles. Wöitlustes, mis selle juures olevad, sai vaid 2000 surma ja 5000 sultani poolt hoidjat langevad noortürklaste fätte wangiga. Uueks sultaniks kuulutati Muhammed V., endise sultani vend, kes konstituksioonile truudust wandus. Peale selle hakkasivad wanatürklaste tihutusel Wäike-Aasias Armeenlaste tapmised. Adanas tapeti metsikul viisil 30 000 Armeenlast, Greeklast ja teisi ristiüslisi ära.

Ka Persias festiivad kärimised edasi. Väidi väenuline Wene vägede vasta ja tehti tihutusetööd, kuni mäss täiesti lõktele lõi, kus juures Persia rahvuslased kõige suuremat osa mängisivad. Schah Muhammed Ali tehti troonist lahti ja uueks ishahiks kuulutati 16. juulil tema 10-aastane poeg Ahmed Mirza. Endine ishah tuli Wene maale elama. Sultan Abdul Hamid elab aga Türgimaa Soloniki ligidal lossis wangina.

Ka Hiinamaal oli trooniwahetus. Leij keiserinna Tshuji ja nõdraaruga keiser Hüang-Sü surivad ühel ajal. Troonile sai prints Tuani lähedaastane poeg Puij.

Europa riikidest olets Hispانيا mäss juuli kuul nimetada, mida sealne valitus farmi sõjaheadusega peagi maha surus. Mäss tösis sõja puhul, mis Hispانيا valitus Marokkos algas. Marokkos festawad aga ruhutused ja valitküse poolt hirmjad piinamised ja tapmised veel edasi. Marokko sultani vastane trooninõudja Roghi on wangiga langenud ja weeti raud puuris ümber.

Wenemaa elas sel aastal rahulikult. Wene Keisri Majesteet läis väljamää valitsejatel wöörsits, kus teda

juurepäraliselt vastu wöeti. Wene Duuma on mõndagi seaduse punktit arutanud; juuremaid seaduse muudatusi ja parandusi ei ole veel ees olnud. Rangem valwuselord festab paljudes vallades edasi, eht kül maa juba täiesti rahulik on.

Onnetuid juhtumisi oli sel aastal palju. Kõige hirmjam oli tüss maawärisemine 28. detsembril Raiaabrias ja Sitsiliias. (Italiias.) Messina linnas sai üksi tunni 150 000 inimest hukka; linn langeswaremetes. Ka mitu teist wähemat linna ja hult lülajid hävitati maawärisemise läbi ära. Üleüldse arvati hukkajaanute hulk 200 000 peale.

Gesti osjadeest olgu Muusikapäew nimetada, mis etteannete kui sa osavõtmise poolest hästi forda läts. Tänawune Gesti näitus oli suurem kui muidu; üle 22 000 inimest täisivad näitust waatamas. Ka Gesti kunstnäitus on nime-tamise wäärt. Siit wöisi vaid wööradki näha, et Gesti kunst olemas on.

Surma läbi lahkus meilt tuntud ja lugudeetud muusikamees, kirjanik ja esimene Gesti päewalehe „Postimehe“ asutaja ja toimetaja Dr. A. A. Hermann 29. detj. 1908 ära. Ta maeti 4. Jaanuaril suure rahva osavõtmise all maha.

A. Grenzsteini 60-aasta sündmisse päewa puhul tösisivad Gesti ajakirjanduses endised waelused elule. Üts jagu lehti, „Wirulane“ ja „Mahwa Päewaleht“, astusivad Grenzsteini eest välja, „Postimees“ sündistas teda aga endist viisi.

Need oleksivad peajoontes aasta tähtsamad sündmused 1908 augustikuu keskkohalt tunni 1909 augusti keskkohani. Sündmuhi on aga nii palju olnud, et sihas ruum tööke nimetada ei luba.

Meteorkivid.

Dr. A. v. Saissi järele tuffus 29. aprillil 1855 Saaremaal Pidduli sadama lähedal kaande talu juures meteorkivi maha. See oli liivimeteoriitide seast, mille sugused sellemaal ajal ta ülemaal (Liivimaal) maha on tuffunud. Enam jagu nendeid liividest on Tartu Loodusuurijate Seltsi muuseumis asetatud.

Sellesthamast asjast kirjutas toljal õpetaja R. Masling „Inlandis“ järgmiselt: „Minerva kuu lõplul tuffusivad siin mitmed meteorkivid maha, milledest üts 8 puunda raske oli